

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan vammaisstrategia 2010–2020: Uudistettu sitoutuminen esteettömään Eurooppaan

KOM(2010) 636 lopullinen

(2011/C 376/15)

Esittelijä: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Euroopan komissio päätti 13. tammikuuta 2011 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan vammaisstrategia 2010–2020: Uudistettu sitoutuminen esteettömään Eurooppaan

KOM(2010) 636 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 31. elokuuta 2011.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 21.–22. syyskuuta 2011 pitämässään 474. täysistunnonssa (syyskuun 21. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 151 ääntä puolesta ja 0 vastaan 5:n pidettyssä äänestämässä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan vammaisstrategiaan 2010–2020, joka on aktiivinen poliittinen väline vammaisten oikeuksia koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen (YK:n vammaisyleissopimus) ja sen solmimiseen perustuvien velvoitteiden täytäntöön panemiseksi. Vammaisstrategian kautta EU vahvistaa muodollisesti YK:n vammaisyleissopimuksen ja tunnustaa sen oikeudellisen sitovuuden. ETSK kehottaa EU:ta ottamaan seuraavat yhtä tärkeät askeleet valinnaisen lisäpöytäkirjan ratifioimiseksi ja sen varmistamiseksi, että nykyisessä ja tulevassa johdetussa oikeudessa kunnioitetaan YK:n vammaisyleissopimusta. ETSK katsoo, että YK:n vammaisyleissopimuksella luodaan selkeät puitteet, joiden ansiosta vammaiset voivat osallistua potentiaalinsa hyödyntämiseen, mikäli osallistuminen taataan.

1.2 ETSK ehdottaa, että Euroopan vammaisstrategian ja Eurooppa 2020 -strategian täytäntöönpano nivotaan yhteen. Jäsenvaltioiden tulisi sisällyttää kansallisiin uudistus suunnitelmiinsa vammaispoliittisia erityistavoitteita köyhyyden, työllisyyden ja koulutuksen mittaamiseksi.

1.3 ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan komission aloitteeseen syrjinnänvastaisesta direktiivistä ⁽¹⁾, joka perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) ⁽²⁾

⁽¹⁾ KOM(2008) 426 lopullinen.

⁽²⁾ SEUT: Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, 19 artiklan 1 kohta: ”Neuvosto voi perussopimuksissa unionille uskotun toimivallan rajoissa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärjestyksessä ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista.”

19 artiklaan. Se kehottaa – sillä edellytyksellä, että vammais- aseman myöntämistä koskevat artikkelit muutetaan YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisiksi – jäsenvaltioita ja Euroopan parlamenttia hyväksymään tiukkaa ja asianmukaista EU-lainsäädäntöä, joka laajentaa vammaisten oikeuksien suojelun myös työllisyyskysymysten ulkopuolelle.

1.4 ETSK korostaa lisäarvoa, jota saadaan vammaisjärjestöjen kuulemisesta ja niiden aktiivisesta osallistamisesta YK:n vammaisyleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 11 artiklan mukaisten säästöjen ja politiikkojen kehittämiseen ja täytäntöönpanoon. Myös työmarkkinaosapuolilla voi olla merkittävä rooli, ja niiden tulisi huomioida vammaisuuteen liittyvät näkökohdat neuvotteluissaan vieläkin tehokkaammin. ETSK kehottaa panemaan eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten 25. maaliskuuta 2010 tekemän, osallisuutta edistäviä työmarkkinoita koskevan puitesopimuksen täytäntöön ja pyytää jäsenvaltioita hyväksymään erityisiä rahoitustoimia, joilla edistetään vammaiskysymyksiä koskevia työehtosopimusneuvotteluja. Se huomauttaa, että vammaisten työllistämispoliittikat on suunnattava siten, että lähestymistapa kattaa työllistymiseen liittyvän elämäntilanteen kaikilta osin (*lifestraining*), ja niissä on keskityttävä erityisesti elinikäiseen oppimiseen, työhönnottoon, työpaikan säilyttämiseen ja uudelleen työllistämiseen ja samalla on jatkettava valtion tukilainsäädännön myönteistä soveltamista. Komitea suhtautuu lisäksi myönteisesti ja kannustavasti ammattiliittojen ja yhdistysten yhteisiin aloitteisiin, kuten Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) ja Euroopan kehitysrahaston (EKR) yhteiseen konferenssiin.

1.5 ETSK katsoo, että esteetön Eurooppa tulee toteuttaa antamalla eurooppalainen aloite saavutettavuuden alalla eli hyväksymällä tiukkaa ja asianmukaista sitovaa lainsäädäntöä, jolla taataan vammaisten liikkumisvapaus sekä tavaroiden, palveluiden ja rakennetun ympäristön esteettömyys. Sekä unionin että jäsenvaltioiden tasolla olisi yksilöitävä asianmukaisia ja tehokkaita täytäntöönpano- ja valvontamekanismeja.

1.6 Esteettömyyden valtavirtaistaminen parantaa osaltaan EU:n kilpailukykyä ja talouden elpymistä, koska se luo uusia työpaikkoja sekä uusia markkinoita apuvälineille ja palveluille. ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan vammaisstrategiassa tehtyyn ehdotukseen, että vuoteen 2015 mennessä varmistettaisiin julkisen sektorin verkkosivujen ja peruspalveluja suurelle yleisölle tuottavien verkkosivujen täysi esteettömyys.

1.7 ETSK katsoo, että eurooppalainen liikkuvuuskortti olisi konkreettinen ja tehokas väline vammaisten liikkumisvapauden edistämiseen, sillä sen avulla vammaiset voisivat käyttää palveluita EU:ssa. Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanon tulisi johtaa kaikissa jäsenvaltioissa käytettävän eurooppalaisen liikkuvuuskortin hyväksymiseen.

1.8 ETSK kehottaa kunnioittamaan ihmisarvoa ja tasa-arvoisuutta EU:n politiikkojen muotoilussa. Se kehottaa edistämään kaikkialla yhteiskunnassa, myös perheiden tasolla, tietoisuutta vammaisista ja heidän oikeuksiensa ja ihmisarvonsa kunnioittamisesta sekä torjumaan stereotyyppisiä vammaisista työelämässä, koulumaailmassa ja muilla aloilla. ETSK usko, että EU:n toiminta voi tuottaa lisäarvoa kavennettaessa eroja vammaisten asemassa eri jäsenvaltioissa. Tämä kattaa esimerkiksi tiedotusvälineiden kannustamisen kasvattamaan tietoisuutta vammaisten kyvyistä ja panoksesta. ETSK suosittelee kehittämään vammaisindikaattoreita, jotta voitaisiin koota johdonmukaista tietoa kaikilta ihmisten elämänoilta ja seurata vammaisten kansalaisten määrää pitäen silmällä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita koulun keskeyttävien määrän, köyhyyden ja työttömyyden vähentämisestä.

1.9 ETSK katsoo, että tarvitaan Euroopan vammaiskomitea, joka muodostaisi Euroopan vammaisstrategialle jäsennellyn hallinnon ja vahvemman ja tehokkaamman mekanismin, jolla voidaan koordinoita ja seurata yleissopimuksen täytäntöönpanoa unionin ja jäsenvaltioiden tasolla YK:n vammaisyleissopimuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Myös ETSK arvioi täytäntöönpanoa jatkuvasti.

1.10 ETSK tuomitsee talouskriisin kielteiset vaikutukset vammaisten elämään ja heidän mahdollisuuksiinsa hyödyntää oikeuksiaan. Se kehottaa painokkaasti tukemaan vammaisia kriisiaikoina ja varoittaa säästötoimiin perustuvista sosiaalimenojen leikkauksista. EU:n rakennerahastoja ja muita rahoitusvälineitä tulisi käyttää paitsi tähän tarkoitukseen myös Euroopan vammaisstrategian ja YK:n vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanon rahoittamiseen. Lisäksi tarvitaan muita, esimerkiksi rakennerahastoihin liittyviä mekanismeja, kuten rahoituksen suora myöntäminen (korvamerkitseminen) vammaisia ja muita vastaavia muita heikommassa asemassa olevia ryhmiä koskeviin toimiin. Tulevan koheesiopolitiikan tulee sopia yhteen YK:n vammaisyleissopimuksen kanssa. Voimassa olevan asetuksen 16 artikla on pantava tehokkaasti täytäntöön.

1.11 ETSK toteaa, että kaikilla – mukaan luettuna ne, joilla on psykososiaalinen vamma, ja ne, jotka tarvitsevat muita intensiivisempää tukea, sekä vammaiset naiset ja lapset – tulisi olla täydet ihmisoikeudet ja perusvapaudet samoin perustein kuin

muillakin. Komitea tunnustaa oikeuden elää itsenäisesti ja edistää sitä ja korostaa tarvetta tukea siirtymistä laitoshoidosta yhteisöllisiin hoitomuotoihin.

1.12 ETSK katsoo, että vuosien 2014–2020 monivuotisessa rahoituskehityksessä tulisi tunnustaa Euroopan vammaisstrategian ja YK:n vammaisyleissopimuksen oikeudellinen asema EU:ssa ja myöntää rahoitusta niiden valtavirtaistamiseen ja täytäntöönpanoon. Monivuotisen rahoituskehityksen täytyy tukea yleistavoitteita eli perusoikeuksien edistämistä ja vammaisten osallistamista ja siinä tulisi panostaa syrjimättömyyden ja esteettömyyden edistämiseen.

2. Johdanto

2.1 Euroopan komission marraskuussa 2010 hyväksymä tiedonanto on vammaisten kannalta perustavanlaatuinen poliittinen väline. Euroopan vammaisstrategiassa eritellään kahdeksan keskeistä alaa: esteettömyys ja saavutettavuus, osallistuminen, yhdenvertaisuus, työllisyys, koulutus, sosiaaliturva, terveydenhuolto ja ulkoiset toimet. Kullakin alalla on tarkoitus toteuttaa keskeisiä toimia kaudella 2010–2015, minkä jälkeen laaditaan uusia aloitteita ja tarkistetaan strategiaa. Euroopan vammaisstrategian tarkoituksena on edistää vammaisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen (YK:n vammaisyleissopimus) täytäntöönpanoa ja määritellä mekanismit yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi EU:n politiikassa ja EU:n toimielimissä. Lisäksi siinä kartoitetaan rahoitukseen, tutkimukseen, tietoisuuden lisäämiseen, tilastoihin ja tiedonkeruuseen tarvittavaa tukea. Tiedonantoon on liitetty kaksi merkittävää asiakirjaa: luettelo kaudelle 2010–2015 suunnitelluista konkreettisista toimista ⁽³⁾ sekä työasiakirja ⁽⁴⁾, jossa strategiaa selitetään YK:n vammaisyleissopimuksen valossa.

2.2 ETSK kehottaa panemaan YK:n vammaisyleissopimuksen tehokkaasti täytäntöön tarkistamalla ja kehittämällä unionin lainsäädäntöä.

2.3 ETSK katsoo, että EU:n politiikkojen tulisi heijastaa YK:n vammaisyleissopimuksessa esitettyä siirtymää lääketieteellisestä näkökulmasta ihmisoikeuksien näkökulmaan, ja sitoutuu soveltaamaan sosiaalisen mallin mukaista lähestymistapaa vammaisuuteen.

2.4 ETSK suosittelee, että omaksutaan YK:n vammaisyleissopimuksen määritelmä, jonka mukaan vammaisiin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka yhdessä erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ SEC(2010) 1324 final.

⁽⁴⁾ SEC(2010) 1323 final.

⁽⁵⁾ YK:n vammaisyleissopimuksen 1 artikla: <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=261>.

2.5 ETSK on vakaasti sitä mieltä, että jokaisella ihmisellä on oikeus elämään, ja korostaa, että vammaisilla on tämä oikeus samalla tavoin kuin kaikilla muillakin.

2.6 ETSK tuomitsee hankalat olosuhteet, joita vammaiset kohtaavat joutuessaan monenlaisen syrjinnän kohteiksi esimerkiksi sukupuolen, rodun, ihonvärin tai etnisen taikka yhteiskunnallisen alkuperän, geneettisten ominaisuuksien, kielen, uskonnon tai vakaumuksen, poliittisten tai muiden mielipiteiden, kansalliseen vähemmistöön kuulumisen, varallisuuden, syntyperän, iän tai sukupuolisen suuntautumisen tai muun sellaisen seikan vuoksi.

2.7 ETSK tiedostaa, että EU:ssa vammaisia on 80 miljoonaa, mikä on noin 16 prosenttia väestöstä. He muodostavat lisäksi kuudesosan EU:n työikäisestä väestöstä, ja 75 prosentilla niistä, jotka saataisivat tarvita intensiivistä tukea, ei ole mahdollisuuksia saada töitä. Ikäryhmään 16–34 vuotta kuuluvista vammaisista 38 prosenttia ansaitsee 36 prosenttia vähemmän kuin vammattomat ihmiset ⁽⁶⁾.

2.8 ETSK uudistaa aikaisemmissa lausunnoissaan ⁽⁷⁾ osoittamansa sitoutumisen vammaisten tasa-arvon ja osallisuuden edistämiseen niin Euroopan vammaisstrategian ja YK:n vammaisyleisstrategian täytäntöönpanossa kuin EU:n ulkoisessa toiminnassakin.

2.9 ETSK kehottaa torjumaan koulun keskeyttämistä tehokkaasti, sillä se, että vammaisen suorittaa korkeakoulututkinnon on muuhun väestöön verrattuna kaksi kertaa epätodennäköisempää.

2.10 ETSK kehottaa tarkistamaan yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puiteista annettua direktiiviä 2000/78/EY, jotta direktiivi olisi YK:n vammaisyleis-sopimuksen mukainen. Yleissopimuksen mukaan kohtuullisen mukautuksen epäämistä direktiivin soveltamisessa tai siirtämisessä osaksi kansallista lainsäädäntöä tulisi nimittäin pitää syrjintänä. ETSK kehottaa jäsenvaltioita panemaan direktiivin asianmukaisesti täytäntöön ja Euroopan komissiota valvomaan sen soveltamista asiaankuuluvasti.

2.11 ETSK kannattaa rakennerahastojen käyttämistä talouden elvyttämisessä ja sosiaalisen koheesion toteuttamisessa. ⁽⁸⁾ Syrjimättömyys ja esteettömyys tulisi tulevassa sääntelyssä säilyttää monialaisina periaatteina, ja samoin tulisi tunnustaa lisäarvo, joka syntyy vammaisjärjestöjen osallistumisesta prosessin kaikkiin vaiheisiin (suunnittelu, toteutus, hallinnointi, arviointi ja seuranta). Syrjimättömyys- ja esteettömyysmääräyksiä asetuksen kriteereinä tulee vahvistaa. Voimassa olevan asetuksen 16 artiklaa on tiukennettava, ja Euroopan komission ja jäsenvaltioiden on varmistettava sen soveltaminen ja täytäntöönpano.

2.12 Lisäksi on tarkasteltava asianmukaisia taloudellisia tukimekanismeja ⁽⁹⁾, kuten rahoituksen suoraa myöntämistä (korva-merkkitseminen) vammaisia ⁽¹⁰⁾ ja muita vastaavia muita heikommassa asemassa olevia ryhmiä koskeviin toimiin, jotta koheesiopolitiikka voidaan kohdentaa olennaisesti painopisteisiin ⁽¹¹⁾. ETSK on jo aiemmin suositellut, että rahoitus kohdennettaisiin sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin erityistavoitteisiin. ⁽¹²⁾ YK:n vammaisyleis-sopimuksen ja Euroopan vammaisstrategian periaatteiden täytäntöönpanon edellyttämän tuen varmistamiseksi olisi lisäksi tarpeen luoda vammaisten sosiaaliselle osallistamiselle oma menoluokka.

2.13 ETSK toteaa, että vammaisilla lapsilla tulisi olla täydet ihmisoikeudet ja perusvapaudet samoin perustein kuin muillakin, ja palauttaa mieleen lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleis-sopimuksen ja siihen perustuvat velvoitteet.

2.14 ETSK kehottaa siirtymään laitoshoidosta yhteisöllisiin hoitomuotoihin, jotta kunnioitettaisiin vammaisten oikeutta elää itsenäisesti. EU-rahastoja ei tulisi käyttää laitosten rakentamiseen tai kunnostamiseen, vaan niillä tulisi rahoittaa siirtymistä laitoshoidosta yhteisöllisiin hoitomuotoihin esimerkiksi muuttamalla laitoksia yhteisöllisiä hoitopalveluja tarjoaviksi yksiköiksi. Komitea korostaa tarvetta edistää elintason ja aktiivisen ikään-tymisen asianmukaisia standardeja.

3. Euroopan vammaisstrategian 2010–2020 arviointi

3.1 ETSK katsoo, että Euroopan vammaisstrategia heijastaa osittain YK:n vammaisyleis-sopimuksen tavoitteita, ja uskoo, että Euroopan vammaisstrategian toiminta-alat ovat olennaisia ja että niitä tulisi vahvistaa YK:n vammaisyleis-sopimuksen valossa.

3.2 ETSK pahoittelee sitä, että sukupuolten tasa-arvo ei ole Euroopan vammaisstrategiassa poikkialainen aihe. Se kehottaa erittelemään vammaisuuteen liittyvät tiedot sukupuolen mukaan ja lisäämään sukupuolia käsitteleviin tilastoihin myös vammaiset naiset. ETSK suosittelee, että vammaisuuteen liittyvien EU:n rahoitusvälineiden budjetit laaditaan sukupuoliperusteisesti. Sukupuolinäkökohtien valtavirtaistaminen tulisi taata Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanossa.

3.3 ETSK on tyytyväinen siihen, että Euroopan vammaisstrategiassa käsitellään vammaisuuteen liittyvien tietojen puutetta, ja kehottaa laatimaan indikaattoreita, joilla mitataan vammaisten työllisyys- ja köyhyyslukuja sekä heidän koulutusmahdollisuuksiaan.

3.4 ETSK kiinnittää huomiota ehkäisevien hoitopalveluiden merkitykseen, jota käsitellään Euroopan vammaisstrategian terveydenhuolto-osiossa, mutta toteaa, että strategiassa olisi parempi keskittyä vammaisten oikeuksien vahvistamiseen sen sijaan, että ne sekoitetaan ennaltaehkäisyyn.

⁽⁹⁾ Kuten edellä.

⁽¹⁰⁾ KOM(2010) 636 lopullinen.

⁽¹¹⁾ EUVL C 234, 22.9.2005, s. 27–31, EUVL C 162, 25.6.2008, s. 92–95, EUVL C 354, 28.12.2010, s. 8–15; KOM(2010) 636 lopullinen.

⁽¹²⁾ EUVL C 120, 16.5.2008, s. 73–81, kohta 4.5.2.

⁽⁶⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.

⁽⁷⁾ EUVL C 354, 28.12.2010, s. 8–15.

⁽⁸⁾ EUVL C 132, 3.5.2011, s. 8–14.

3.5 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan vammaisstrategiassa sitoudutaan vahvasti esteettömyyteen ja sen yhteiskunnalle tuottamiin myönteisiin vaikutuksiin (esim. vanhus-ten ja liikuntarajoitteisten kannalta). Esteettömiksi suunnitellut yritykset saavat lisää asiakkaita (15 % kuluttajista). Uudet tuotteet poikivat uusia markkinoita, ja ne ovat kestävän talouskasvun lähde.⁽¹³⁾ ETSK palauttaa mieleen EU:n neuvoston päätöslauselman, jonka mukaan ”saavutettavuus on syrjimättömyyteen perustuvan osallistavan yhteiskunnan kulmakivi”⁽¹⁴⁾.

3.6 ETSK suosittaa, että rakennerahastoja käytetään asianmukaisen rahoitustuen tarjoamiseksi Euroopan vammaisstrategialle. Se kehottaa erityisesti hyödyntämään aiempaa tehokkaammin Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) edistettäessä työikäisten osallistumista työelämään ja Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) pyrittäessä tekemään Euroopasta erittäin esteetön.

3.7 ETSK katsoo, että Euroopan vammaisstrategiassa tulisi edistää edelleen vammaisten itsenäistä elämää hyödyntämällä yhteisöllisiä hoitomuotoja ja välttämällä laitostumista. EU:n varoja tulisi investoida yhteisöllisten hoitomuotojen edistämiseen ja sen varmistamiseen, että tällainen hoito on asiaankuuluvien standardien mukaista.

3.8 ETSK muistuttaa⁽¹³⁾, että ”aktiivisella osallistamisella” on oltava yhtymäkohtia työmarkkinoihin ja sen avulla on varmistettava riittävä tulotaso sekä niin laadukkaiden sosiaalipalveluiden saatavuus, että ne parantavat elinolosuhteita myös niiden kannalta, jotka ovat kaukana työmarkkinoilta⁽¹⁵⁾.

3.9 ETSK:n mielestä EU:n, joka on maailman suurin ulkoisen avun antaja, tulisi näyttää esimerkkiä ja edistää vammaisnäkökohtien valtavirtaistamista kehitysyhteistyössään.

3.10 ETSK puhuu osallistavien yhtenäismarkkinoiden puolesta ja katsoo, että sosiaalisten näkökohtien huomioimisen tulisi olla pakollista julkisissa hankinnoissa erityisesti edistettäessä saatavuutta antamalla kunnianhimoisen ja oikeudellisesti sitova eurooppalainen aloite saavutettavuuden alalla ja edistettäessä työllisyyttä, syrjimättömyyttä ja sosiaalipalveluiden laatua. Komitea suhtautuu myönteisesti eurooppalaiseen standardointitoimeksiantoon M 473⁽¹⁶⁾ ja kehottaa laatimaan lisää pakollisia esteettömyysstandardeja julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön tueksi Yhdysvaltojen esteettömyyslainsäädännön⁽¹⁷⁾ mallin mukaisesti. ETSK tunnustaa instituutioiden, teollisuuden ja kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelun merkityksen kyseisten

standardien määrittelyssä⁽¹⁸⁾. Koska menestys on käytännössä ollut kuitenkin rajallista, tulevaisuudessa tarvitaan oikeudellisesti sitova ja jäsenllympi mekanismi.

3.11 ETSK kannustaa Euroopan parlamenttia, Eurooppa-neuvostoa ja alueiden komiteaa suhtautumaan vammaisten oikeuksien suojeluun kunnianhimoisesti ja varmistamaan, että YK:n vammaisyleissopimusta sovelletaan asianmukaisesti Euroopan unionissa.

4. Toteutus ja hallinnointi

4.1 ETSK katsoo, että Euroopan vammaiskomitean tulisi huolehtia Euroopan vammaisstrategian jäsenllystä hallinnoinnista, sillä tämä olisi konkreettinen tapa vahvistaa olemassa olevaa vammaiskysymyksiä käsittelevää korkean tason työryhmää ja koordinoita yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja seuranta YK:n vammaisyleissopimuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

4.2 ETSK uskoo, että kansallisia vammaiskomiteoita tarvitaan varmistamaan Euroopan vammaisstrategian ja YK:n vammaisyleissopimuksen koordinointi kansallisella tasolla. Kansallisen komitean tulisi varmistaa, että vammaisorganisaatiot osallistuvat koordinoitiprosessiin, ja pitää yhteyttä kansallisiin yhteystahoihin ja samoja asioita käsitteleviin eurooppalaisiin toimijoihin.

4.3 ETSK katsoo, että Euroopan vammaiskomitean kokoamisessa tulisi huolehtia vammaisten edustajien osallistumisesta sekä ETSK:n ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien ja vammaisorganisaatioiden kuulemisesta.

4.4 ETSK sitoutuu ottamaan johtavan roolin edistettäessä YK:n vammaisyleissopimusta, joka on ensimmäinen EU:n ratifioima kansainvälinen ihmisoikeussopimus. Komitea edistää Euroopan vammaisstrategian ja YK:n vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa EU:n sisällä. Lisäksi se lisää yleistä tietoisuutta järjestämällä korkean tason konferenssin kaltaisia tapahtumia yhteistyössä EU:n muiden toimielinten ja vammaisorganisaatioiden kanssa.

4.5 ETSK kehottaa kiinnittämään asianmukaista huomiota YK:n vammaisyleissopimuksen 33 artiklan 1 ja 2 kohtaan, jotka tulisi panna täytäntöön ilman tarpeetonta viivytystä yhteistyössä vammaisorganisaatioiden kanssa. ETSK korostaa olevan tärkeää, että yhteystaho toimii suoraan komission pääsihteeristön alaisuudessa ja että valvontamekanismin riippumattomuus ja moniarvoisuus varmistetaan.

4.6 ETSK palauttaa mieleen veloitteen ottaa vammaiset ja heitä edustavat organisaatiot mukaan YK:n vammaisyleissopimuksen ja Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanoon ja seurantaan yleissopimuksen 33 artiklan 3 kohdan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 11 artiklan mukaisesti.

⁽¹³⁾ EUVL C 354, 28.12.2010, s. 8–15.

⁽¹⁴⁾ Neuvoston päätöslauselma 2008/C 75/01.

⁽¹⁵⁾ EUROFOUND.

⁽¹⁶⁾ M 473 – CENille, CENELECille ja ETSille annettu standardointitoimeksianto ”kaikkien tarpeet huomioon ottavan suunnittelun” sisällyttämisestä kaikkiin asiaankuuluviin standardointialotteisiin.

⁽¹⁷⁾ EUVL C 354, 28.12.2010, s. 8–15. Yhdysvaltojen vammaislaki (*The Americans with Disabilities Act*, ADA) on lainsäädännöllinen kehys, joka kieltää vammaisten syrjinnän työelämässä, liikenteessä, julkisissa tiloissa, viestinnässä ja valtiovallan toimissa. Lisäksi ADAssa määritellään vaatimukset televiestinnän tukipalveluille.

⁽¹⁸⁾ Ks. jo toteuttamisvaiheessa olevat standardit, joiden toimeksiantonumerot ovat 376 ja 420, sekä seuraava verkkosivut: <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

4.7 ETSK pitää tärkeänä, että Euroopan vammaisstrategiaan liittyvien, vuoteen 2015 tähtäävien kansallisten toimien täytäntöönpanoa seurataan huolehtimalla siitä, että jäsenvaltiot raportoivat edistymisestään. Euroopan komission tulisi puolestaan raportoida Euroopan tason saavutuksista. Euroopan vammaisstrategian ja Eurooppa 2020 -strategian täytäntöönpano tulisi nivoa yhteen. Jäsenvaltioiden tulisi sisällyttää kansallisiin uudistussuunnitelmiinsa vammaispoliittisia erityistavoitteita köyhyyden, työllisyyden ja koulutuksen mittaamiseksi.

4.8 Euroopan komission tulevien rahoitusohjelmien, jotka korvaavat Progress-välineen, tulisi tukea sekä vammaisia yleensä että tietyllä tavalla vammautuneita edustavien vammaisorganisaatioiden osallistumista. Tämä helpottaisi YK:n vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa.

4.9 ETSK kehottaa asiaankuuluvia sidosryhmiä, kuten ammattiliittoja, työnantajia, palveluntuottajia, osuus- ja yhteisötalouden toimijoita ja vammaisorganisaatioita, osallistumaan omien vastuualojensa ja rooliensa puitteissa aktiivisesti Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanoon.

4.10 ETSK katsoo, että osuus- ja yhteisötalouden toimijoilla on keskeinen rooli parannettaessa muita heikommassa asemassa olevien ihmisten elämäntilannetta ja mahdollisuuksia saada töitä ja käyttää tuotteita ja palveluita.

4.11 ETSK kehottaa ammattiliittoja ja työnantajia sisällyttämään vammaislausekkeet työehtosopimusneuvotteluihin osallistavien työmarkkinoiden ja Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanon edistämiseksi. Jäsenvaltioiden tulisi hyväksyä erityisiä rahoitustoimia neuvottelujen tueksi.

4.12 ETSK katsoo, että Euroopan vammaisstrategian tulisi edistää kansallisten vammaisorganisaatioiden ja kansallisten talous- ja sosiaali-neuvostojen yhteistyötä strategian levittämiseksi kansallisella tasolla entistä paremmin.

4.13 ETSK katsoo, että kaikilla Euroopan vammaisstrategian aloilla tulisi huomioida intensiivistä tukea tarvitsevien ja psykososiaalisesta vammasta kärsivien ihmisten tarpeet.

5. Euroopan vammaisstrategian tarkistaminen vuonna 2015 ja vuoden 2020 jälkeiset uudet puitteet

5.1 ETSK suosittelee, että Euroopan vammaisstrategia tarkistetaan huolellisesti ja laaditaan kunnianhimoinen luettelo vuoden 2015 jälkeen toteutettavista toimista syrjinnän torjumiseksi ja tasa-arvoisuuden varmistamiseksi EU:ssa.

5.2 ETSK kannustaa tarkistamaan voimassa olevaa EU:n lainsäädäntöä ja sisällyttämään YK:n vammaisyleissopimuksen periaatteet järjestelmällisesti EU:n uusiin säädöksiin ja politiikkoihin.

5.3 ETSK kannattaa Euroopan vammaisstrategian kattavaa tarkistusta vuoteen 2013 mennessä, jotta voidaan varmistaa

yhteensopivuus YK:n vammaisyleissopimuksen kanssa ja kattaa mm. sellaiset alat kuin oikeus elämään ja yhdenvertaisuus lain edessä.

5.4 ETSK pitää Euroopan vammaisstrategian keskeisinä tavoitteina tasa-arvoa työelämässä, koulutusta, liikkumisen vapautta ja muita vammaisten elämän kannalta olennaisia seikkoja.

5.5 ETSK toistaa, että komiteaa on tarpeen kuulla ennen EU:n täytäntöönpanokertomuksen toimittamista YK:n alaiselle vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle.

5.6 ETSK muistuttaa johdonmukaisten tietojen merkityksestä politiikan kehittämisen ja Euroopan vammaisstrategian asianmukaisen arvioinnin kannalta ja kehottaa kehittämään EU:n tasolla erityisiä vammaisindikaattoreita.

Ensimmäiset ehdotukset luetteloon vuoden 2015 jälkeen toteutettavista Euroopan vammaisstrategian toimista

5.7 ETSK aikoo seurata tiiviisti saavutettavuuden alan eurooppalaisen aloitteen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa sen jälkeen, kun Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat hyväksynnällään tehneet komission säädösehdotuksesta sitovaa lainsäädäntöä. ETSK kehottaa laatimaan konkreettisen suunnitelman, jolla kaikki EU:n toimielimet (infrastruktuuri, rekrytointimenettelyt, kokoukset, verkkosivut ja tiedotus) saadaan vammaisten kannalta esteettömiksi.

5.8 ETSK korostaa olevan tärkeää muuttaa vammaisuuteen liittyviä artikloja Euroopan komission ehdotuksessa syrjinnänvastaiseksi direktiiviksi, jotta se olisi yhteensopiva YK:n vammaisyleissopimuksen kanssa, ja kehottaa jäsenvaltioita hyväksymään johdonmukaisesti tiukkaa EU-lainsäädäntöä, jolla vammaisten oikeuksien suojele ulotetaan myös työllisyyskysymysten ulkopuolelle.

5.9 ETSK katsoo, että uudessa vuoden 2015 jälkeen toteutettavia toimia koskevassa luettelossa tulisi olla toimia, joilla puututaan psykososiaalisesta vammasta kärsivien, naisten ja tyttöjen, lasten ja ikääntyneiden vammaisten sekä intensiivistä tukea tarvitsevien henkilöiden erityistilanteeseen.

5.10 ETSK korostaa tarvetta varmistaa, että vammaiset voivat hyödyntää liikkumisvapautta täysipainoisesti. ETSK kehottaa ottamaan kaikissa EU-maissa käyttöön vammaisuuteen liittyvien luontoisetujen vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan eurooppalaisen liikkuvuuskortin välineenä, jolla voidaan auttaa vammaisia liikkumaan vapaasti EU:ssa samoin edellytyksin kuin muut EU-kansalaiset. Liikkuvuuskortilla tulisi pysäköintiluvan tapaan pyrkiä varmistamaan mahdollisuus käyttää useiden julkisten ja yksityisten laitosten tarjoamia etuja, jotka liittyvät esimerkiksi joukkoliikenteeseen ja museoihin. ETSK odottaa konkreettisia ehdotuksia siitä, kuinka poistetaan siirrettävyysetteet, jotka liittyvät vammaiskorvauksiin ja erityisiin tukipalveluihin, kuten sosiaalihuoltoon ja apuvälineteknologiaan.

5.11 ETSK ehdottaa, että luodaan vammaiskysymyksiä tarkasteleva seurantaryhmä analysoimaan vammaisten tilannetta EU:ssa, vaihtamaan hyviä käytänteitä ja tukemaan politiikan kehittämistä.

5.12 ETSK kehottaa kehittämään yhteisöllisiä palveluita koskevan oikeudellisesti sitovan eurooppalaisen laatukehysten ja ottamaan sen käyttöön jäsenvaltioissa.

5.13 ETSK korostaa, että yleisen koulutusjärjestelmän tulisi olla osallistava. Se ehdottaa, että ensimmäisen asteen oppilaitoksissa opetetaan viittomakieltä ja että palkataan opettajia, joilla on valmiudet käyttää pistekirjoitusta ja muita asianmukaisia keinoja vammaisten oppilaiden tukemiseksi.

5.14 ETSK kehottaa kehittämään yhteisen eurooppalaisen vammaisuuden arviointijärjestelmän⁽¹⁹⁾, joka perustuu ihmisoikeusnäkökulmaan.

5.15 ETSK kehottaa edistämään vammaisten yhdenvertaisuutta lain edessä. Euroopan unionin tuomioistuimen ja

kansallisten tuomioistuinten tulee olla esteettömiä ja ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimiin syrjinnän torjumiseksi.

5.16 ETSK muistuttaa, että äänioikeus on loukkaamaton ihmisoikeus, joka YK:n vammaisyleissopimuksen mukaan kuuluu kaikille vammaisille. Komitea muistuttaa kaikkia asiaankuuluvia tahoja siitä, että henkilön äänioikeus ja vaalikelpoisuus voidaan määritellä ainoastaan ikään ja kansalaisuuteen liittyvien vaatimusten perusteella. ETSK torjuu painokkaasti ja yksiselitteisesti ajatuksen siitä, että äänioikeutta tai vaalikelpoisuutta rajoitetaan vamman perusteella oikeuden määräyksellä tai muilla keinoin. ETSK kehottaa EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita luopumaan syrjivistä holhouslaeista, jotta vammaiset voivat käyttää poliittisia oikeuksiaan samoin edellytyksin kuin muutkin. Komitea toteaa, että kohtuullinen mukautus äänestysmenettelyjen, -paikkojen ja -materiaalien osalta on välttämätöntä, jotta voidaan taata oikeus osallistua kansallisiin ja Euroopan parlamentin vaaleihin.

5.17 ETSK toivoo saavansa todisteita nykyisten poliittisten välineiden tehokkuudesta vammaisten tilanteen parantamiseksi. Se ehdottaa, että tähän pyritään rahoittamalla EU-hankkeita ja -tutkimuksia.

Bryssel 21. syyskuuta 2011

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ Yhteinen vammaisuuden arviointijärjestelmä, joka perustuu oikeuksiin, jotka kirjattiin YK:n vammaisyleissopimukseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälisen luokittelujärjestelmän (*International Classification of Functioning, Disability and Health, ICF*) tarkistamisen jälkeen.